The background features a light blue gradient with several stylized human figures in various poses, some appearing to be in a group. In the center, there is a prominent stack of several books, rendered in a similar light blue color with some shading to give them a three-dimensional appearance. The overall aesthetic is clean and professional.

Kijkje in het curriculum van de GZ: Seksuologie

Bianca van Moorst

Klinisch psycholoog-psychotherapeut-seksuoloog NVVS

Hoofddocent seksuologie GZ & Jaaropleider GZ

Supervisor NVP

Supervisor NVVS

Ja

Nee

Doel van de les(sen)

- Onderwerp ter sprake brengen bij alle patiënten
- Signaleren of en zo ja welke hulpvraag er is
- Signaleren of en zo ja welke hulp er nodig is
- Geven van seksuologische psycho-educatie
- Bewustwording van maatschappelijke thema's

World Health Organisation

Seksuele en reproductieve rechten sluiten aan bij de rechten van de mens

- Toegang tot voorzieningen zoals anticonceptie, veilige abortus, seksuologische hulp
- Toegang tot betrouwbare informatie over seksualiteit
- Vrije partnerkeuze
- Respect voor lichamelijke integriteit
- Besluit om wel of niet seksueel actief te zijn
- Seksuele relaties & huwelijk met wederzijdse instemming
- Besluit om wel of geen kinderen te krijgen en wanneer
- Het nastreven van een bevredigend, veilig en plezierig seksleven

(WHO 2010)

WHO: Seksualiteit

Seksualiteit is een centraal aspect van het mens-zijn en omvat geslacht, gender-identiteit, en –rollen, seksuele geaardheid, erotiek, plezier, intimiteit en voortplanting.

Seksualiteit wordt **ervaren en uitgedrukt** in gedachten, fantasieën, verlangens, overtuigingen, houdingen, waarden, gedragingen, praktijken, rollen en relaties.

Seksualiteit wordt **beïnvloed** door de interactie van biologische, psychologische, sociale, economische, politieke, culturele, ethische, juridische, historische, religieuze en spirituele factoren.

Seksuele gezondheid wordt vooral **vanuit een positieve benadering belicht met ruimte voor seksueel plezier.**

(WHO 2010)

GGZ Standaarden

Deze pdf is gepubliceerd op 07-11-2025 om 11:08. Bekijk de meest actuele versie op <https://www.ggzstandaarden.nl/zorgstandaarden/sexuele-disfunctie>

Auteur: Riva GGZ | Actualisatiedatum: 04-11-2018 | Beoordelingsdatum: 04-11-2018

Zorgstandaard
Seksuele disfuncties

GGZ
Standaarden

REAL
COMICS

Seksualiteit in de praktijk

Herkenning, diagnostisering en
behandeling van seksuele problemen

<https://www.ggzstandaarden.nl/api/v2/tools/638fc906-b051-43fa-a552-b159a604de76/file>

Postacademische
(G)GZ-opleidingen

Amsterdam

RINO
amsterdam

Seksuologie in de GZ opleiding

- 1^e jaar: 1 dag 'seksuele disfuncties'
- 2026: alle differentiaties
- 2e jaar: 5 daagse module 'seksuologie'

- **KP Opleiding:**
- Seksuologie onderdeel van Psyche & Soma
- Diagnostiek: 1 dag
- Keuzemodule: 1 dag

Docenten

Minke de Boer, Ineke Hoogeveen,
Jurgen Knobel, Rik van Lunsen,
Marcel Ijssennagger, Noor Gieles
Eva Zandbergen, Stephanie Both,
Hester Pastoor, Sara Bungener,
Judith van Duivenboden-Kreijne

Waarom in de GZ opleiding?

- DSM 5
- Mens als geheel
- Kwaliteit van leven
- Bevordert lichamelijke, psychische & relationele tevredenheid
- Verdieping therapeutisch contact
- Sluit aan bij herstelgericht denken
- Transdiagnostische factor

Flynn KE, et al. Sexual Satisfaction and the Importance of Sexual Health to Quality of Life Throughout the Life Course of U.S. Adults. J Sex Med. 2016

Opleidingsplaatsen

Is er een opleidingsplaats
waar seksualiteit geen rol speelt?

- SGGZ
- Basis GGZ
- Ziekenhuis
- Revalidatie-instellingen
- Forensische zorg (in gevangenis)
- Gehandicaptenzorg
- Verslavingszorg,
- Verpleeghuizen
- Jeugdhulp

Ja

Nee

**Volg jouw opleiding tot gz
psycholoog**

DAAR
PRATEN WIJ
HIER NIET
OVER...

DAT SPEELT
NIET BIJ ONZE
CLIENTEN....

Quiz!

Ik bespreek het thema seksualiteit met de PIOG

Vakken in de GZ opleiding

Vak	Vak	Module
<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie & samenwerking 	<ul style="list-style-type: none"> • IMH (J) 	<ul style="list-style-type: none"> • Forensische psychologie
<ul style="list-style-type: none"> • Angst- & obsessieve compulsieve stoornissen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ethiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Medische psychologie
<ul style="list-style-type: none"> • Stemmingsstoornissen en suïcidaal gedrag 	<ul style="list-style-type: none"> • Psychofarmacologie 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwakbegaafdheid & verstandelijke beperking
<ul style="list-style-type: none"> • Neurobiologische ontwikkelingsstoornissen 	<ul style="list-style-type: none"> • Middel gerelateerde • verslavingsstoornissen 	<ul style="list-style-type: none"> • Psychotische beleving in een trans diagnostische context
<ul style="list-style-type: none"> • Psychotische stoornissen 	<ul style="list-style-type: none"> • Eetstoornissen 	<ul style="list-style-type: none"> • LHBTQIA+
<ul style="list-style-type: none"> • Systemtherapie 	<ul style="list-style-type: none"> • Neurocognitieve stoornissen (o) 	<ul style="list-style-type: none"> • AFT
<ul style="list-style-type: none"> • Transdiagnostisch werken 	<ul style="list-style-type: none"> • Somatische symptoomstoornis 	<ul style="list-style-type: none"> • EMDR
<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijkheidsstoornissen 	<ul style="list-style-type: none"> • Levensloopsychologie (o) 	<ul style="list-style-type: none"> • GZ psycholoog in conflict- ramp gebieden

Praten over: Hulpverleners & cliënten

- Willen 'het' wel maar doen het niet....
- Schaamte
- Geen kennis
- Niet belasten
- Ander referentie kader

Wat leren we de GZ psycholoog ?

- Praten over seksualiteit
- Taalgebruik

- Hoe 'het' werkt
- Seksuele ontwikkeling & levensfasen
- Seksuele anamnese
- Seksuele dysfuncties: DSM 5
- DSM 5: Parafiele stoornis
- Obsessief seksueel gedrag (hyperseksualiteit)
- Psychische & somatische comorbiditeit

'Specifiek' K&J / Ouderen

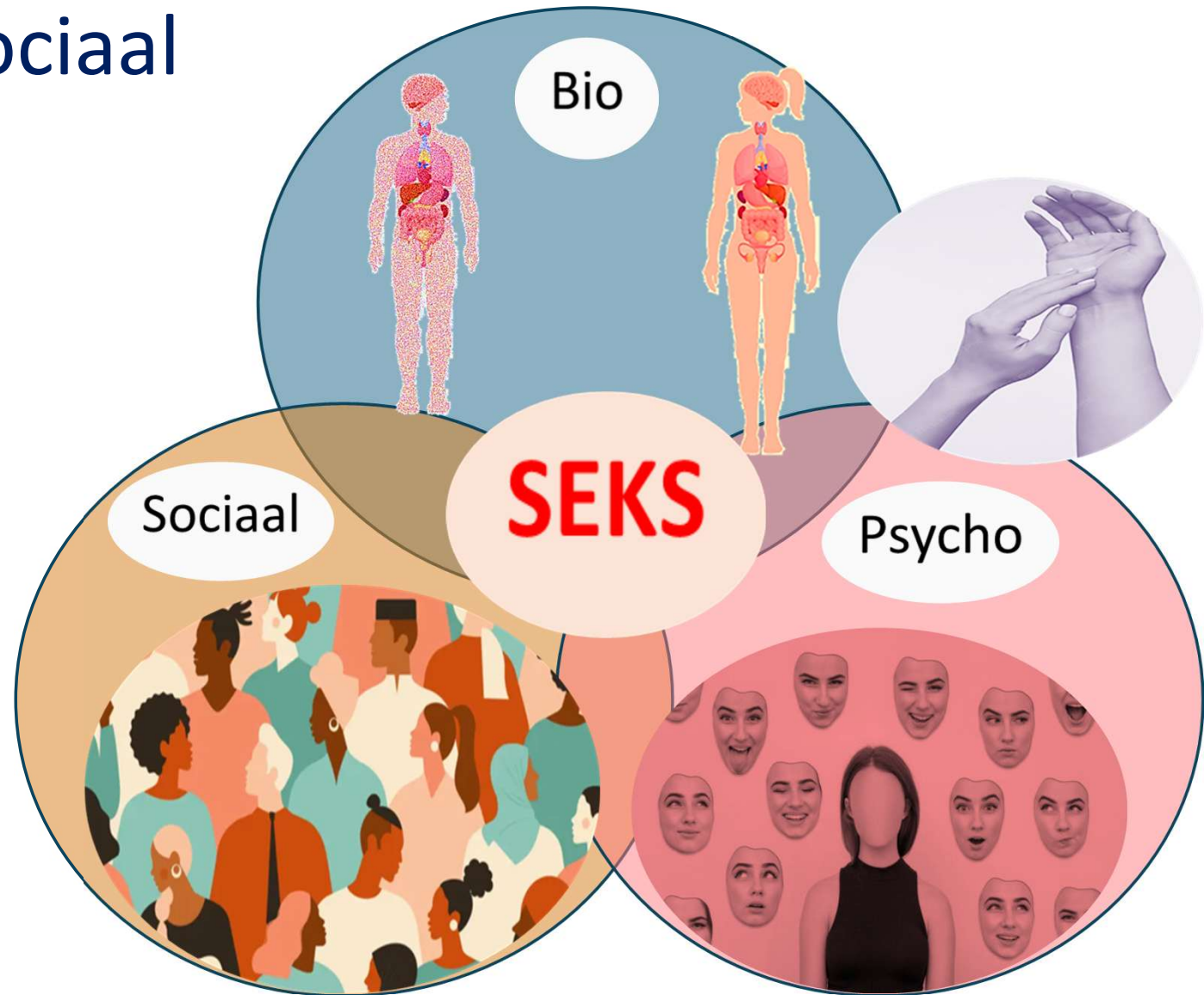
- Hoe maak je seksualiteit bespreekbaar met jongeren & ouders ?
- Hoe maak je seksualiteit bespreekbaar met ouderen & hun kinderen?
- Hoe ga je om met verschillende meningen van ouders & 'de' kinderen & Instellingen
- Wat doe ik met de info
- Ethiek

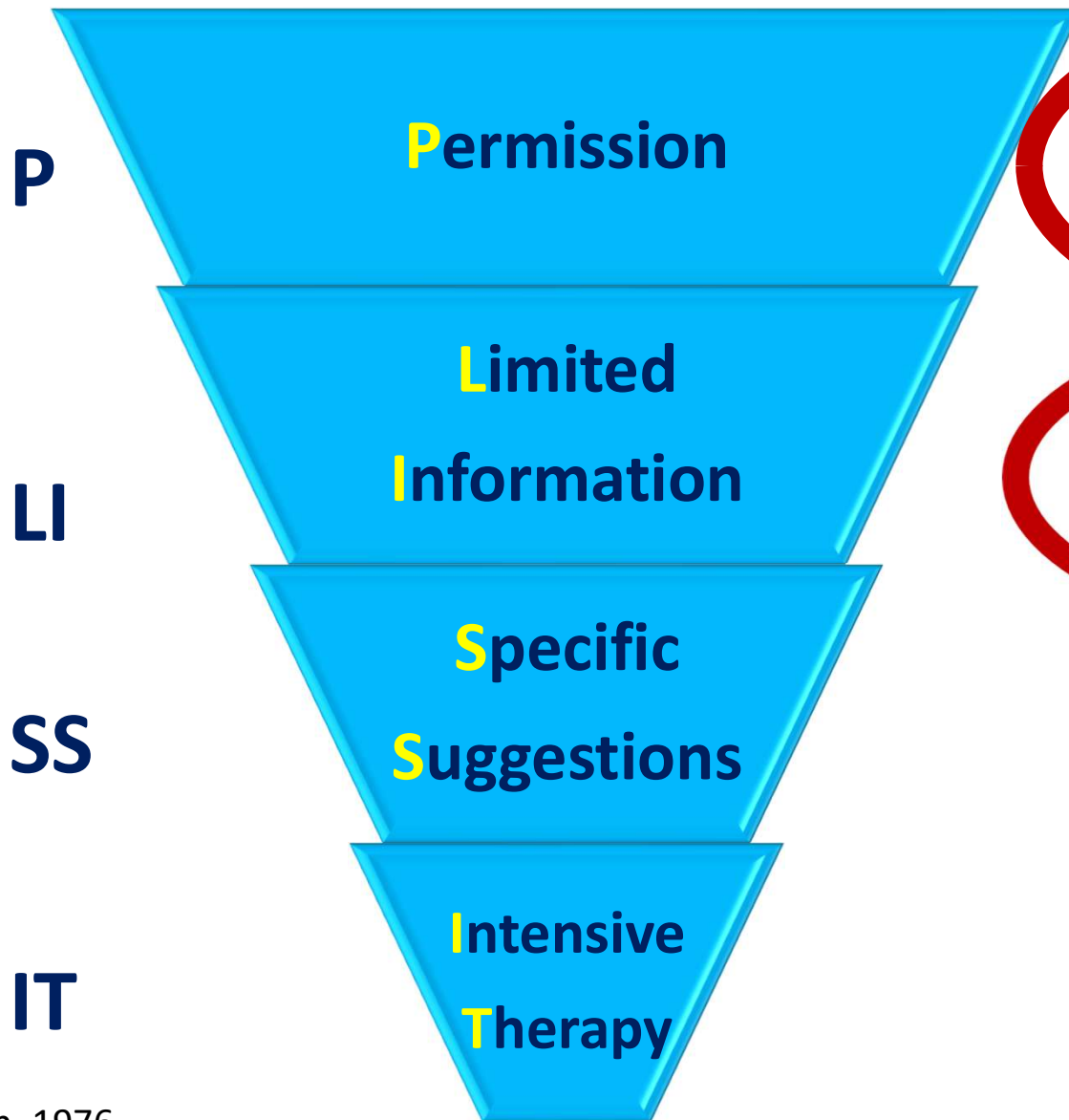

Inhoud van de les(s)en

Bio Psycho Sociaal

P: Maak seksualiteit bespreekbaar
Vraag stellen & een luisterend oor
& normaliseren

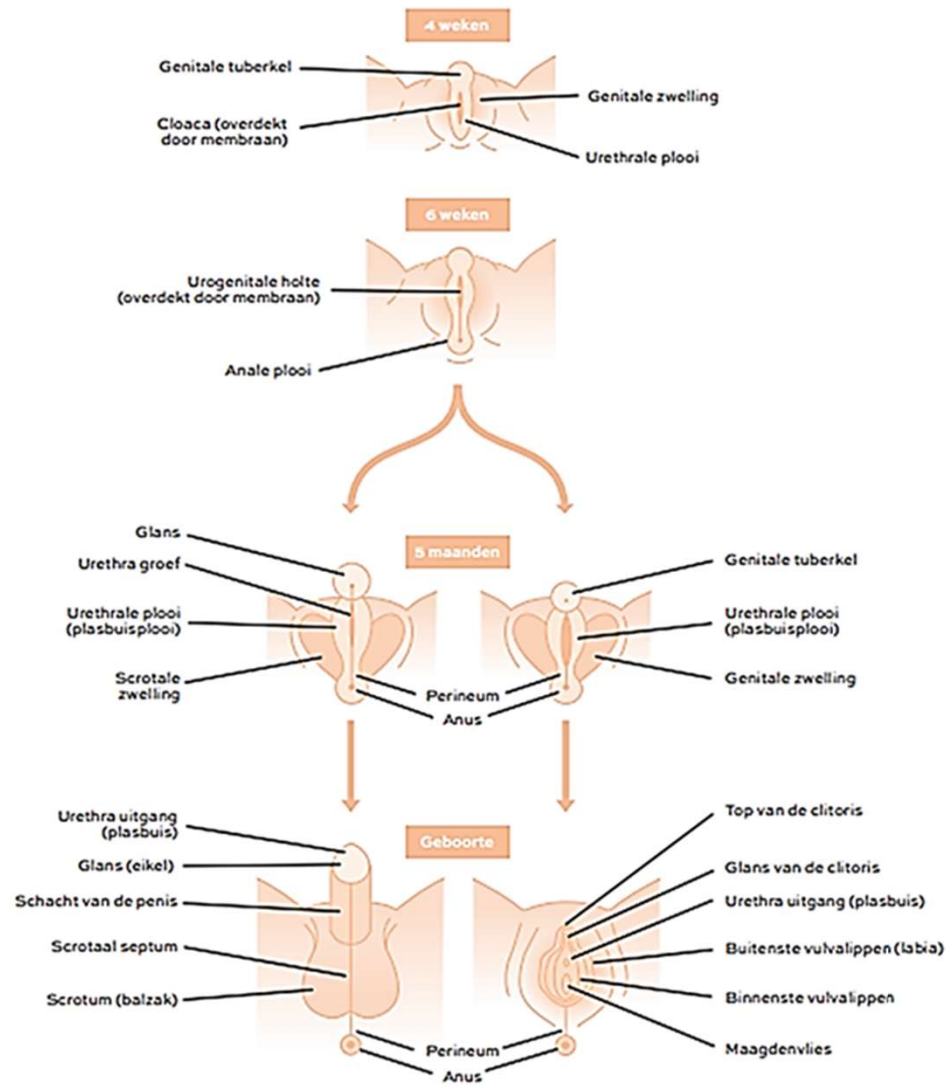
LI: Geef(beknopte)informatie
psycho-educatie, seksuele
voorlichting, anatomie en
seksuele fysiologie

SS: Geef toegespitst advies
leefstijl; vrijsporttechniek;(oefening)

IT: Therapie
Intensive therapie

Seksuele ontwikkeling

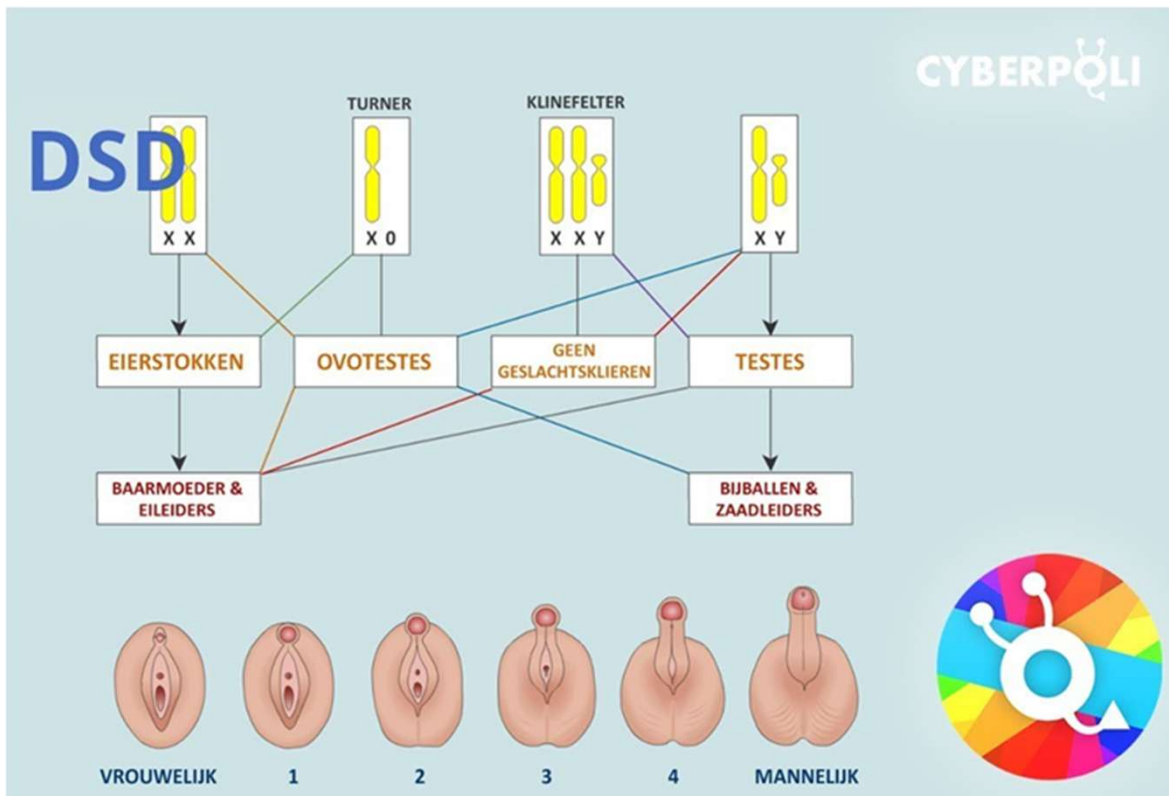

Quiz!

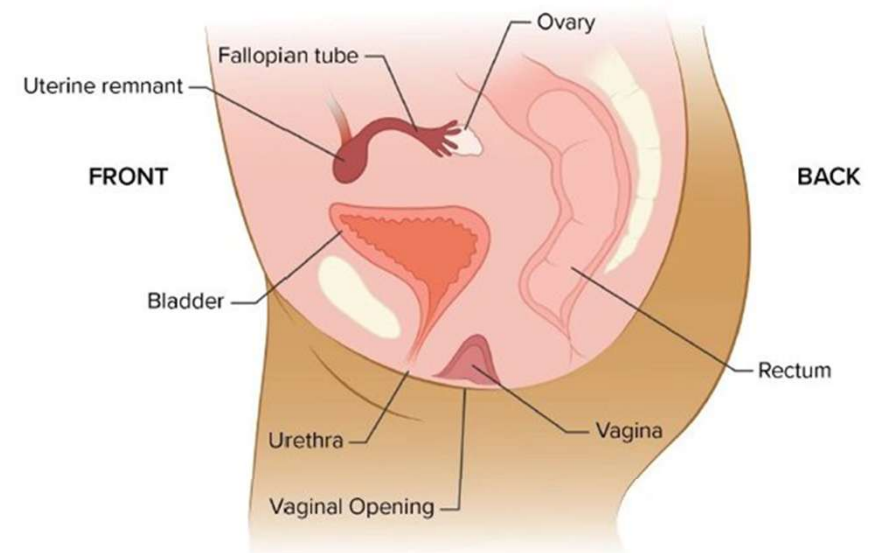
DSD wordt altijd bij de geboorte ontdekt

Differences of Sex Development

Mayer-Rokitansky-Küster-Hauser

Ontwikkelingsgebieden

Voorspellers 'gezonde' seksuele ontwikkeling

- Veilige hechting
lichaamsbewustzijn, mentaliseren,
zelf- lichaamsbeeld, Integratie van
het affectieve en seksuele domein
- Positief voorbeeldgedrag &
boodschappen
- Leeftijdspecifiek en consensueel
oefengedrag
- Intacte anatomie, endocrinologie
- Passende Genderidentiteit

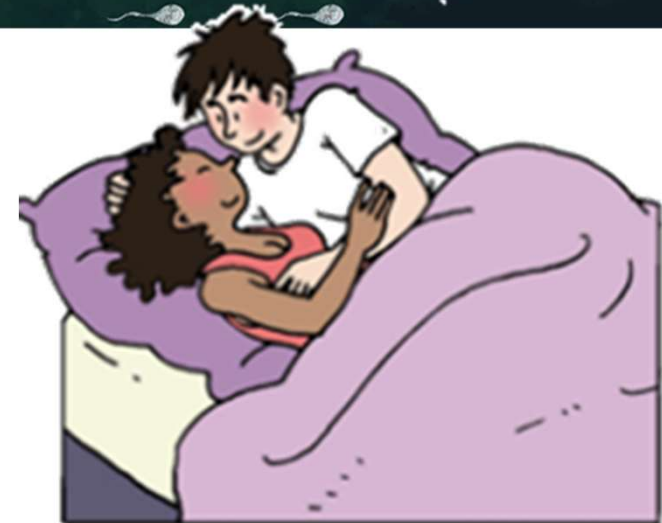
Gezonde seksuele ontwikkeling

- Normen & waarden
- Grenzen & wensen
- Stapsgewijze seksuele interactie carrière

Waarom?

- Latere start
- Plezierige 1e ervaring
- Betere anticonceptie
- Minder risico gedrag, soa, ongewenst zwanger, abortus, grensoverschrijding
- Meer Seksueel plezier

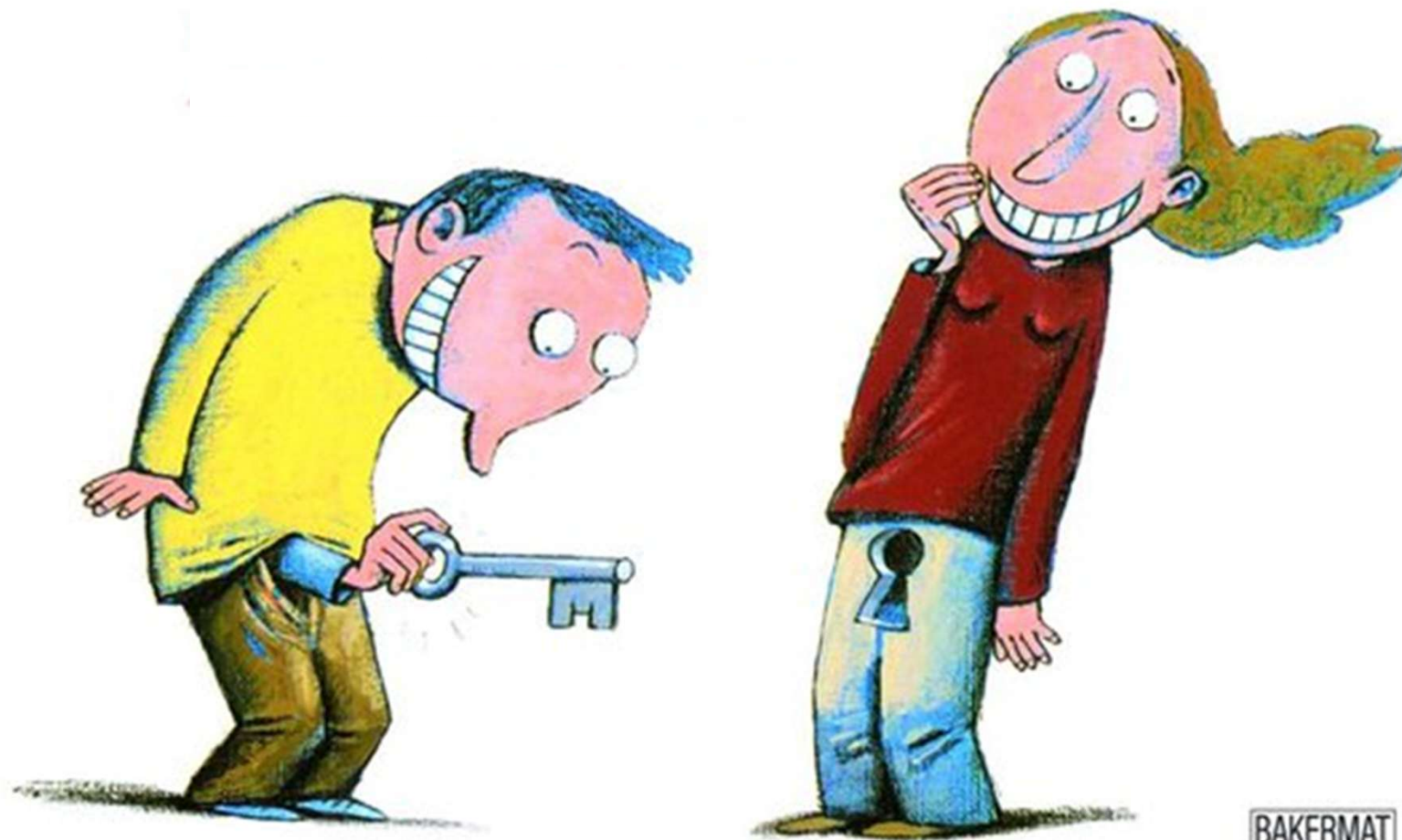

Quiz!

Het is normaal dat de eerste keer
PIV (=penis in vagina seks) pijnlijk is

Hoe werkt seks?

Seks, hoe voelt dat? (2017) Kolet Janssen & Klaas Verplancke

BAKERMAT

Postacademische
(G)GZ-opleidingen

● Amsterdam

RINO
amsterdam

Quiz!

“Libido bestaat, het is de natuurlijke behoefte aan seks”

Ja

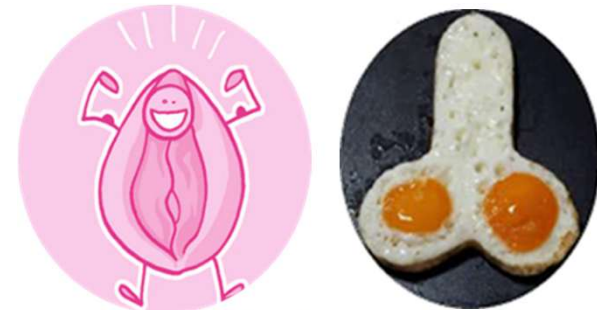
Nee

A black and white portrait of Sigmund Freud, an elderly man with a full white beard and mustache, wearing a dark suit, white shirt, and dark tie. He is looking slightly to the left of the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus. Overlaid on the center of the image is the text "Libido bestaat niet" in a white, sans-serif font.

Libido bestaat niet

Start: Genitale respons

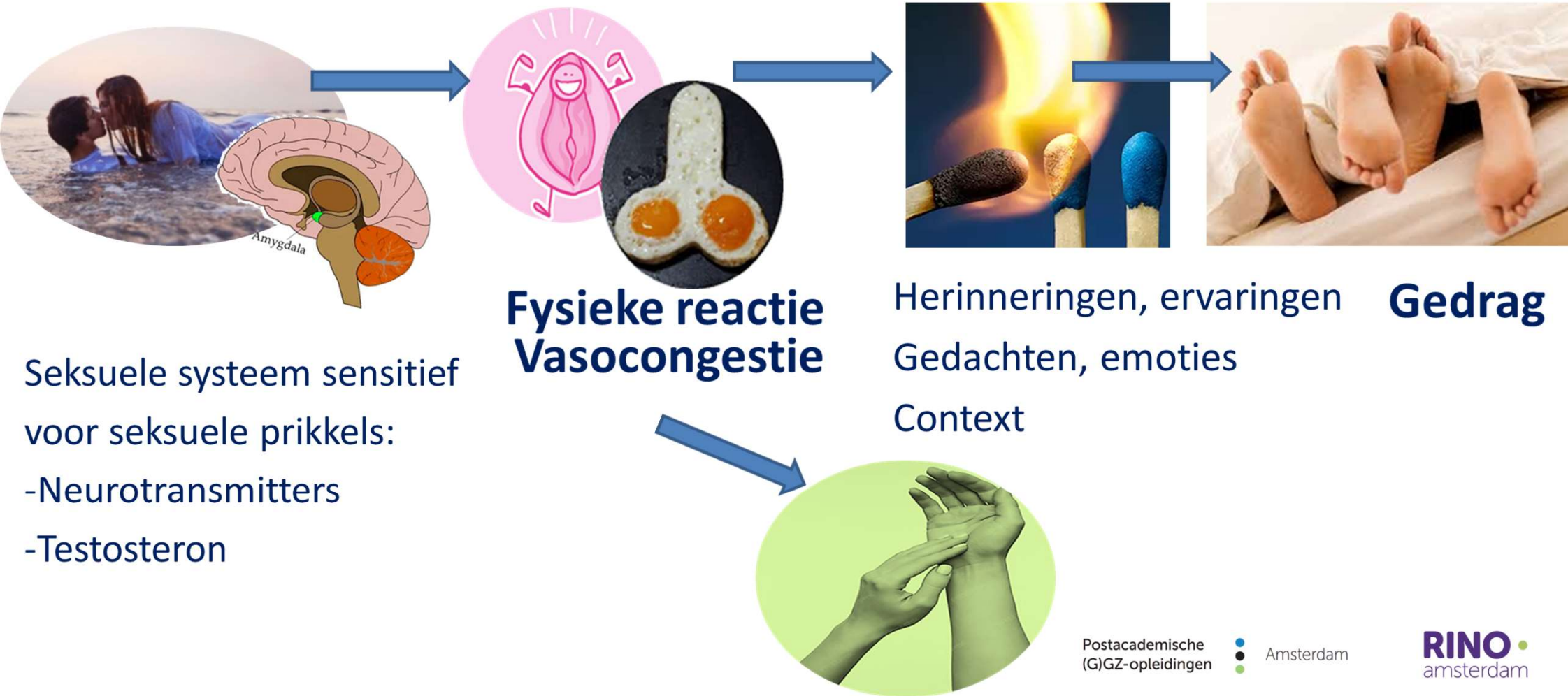
Wanneer er iets wordt waargenomen wat het brein herkent als seksueel ontstaat er automatisch een genitale respons.

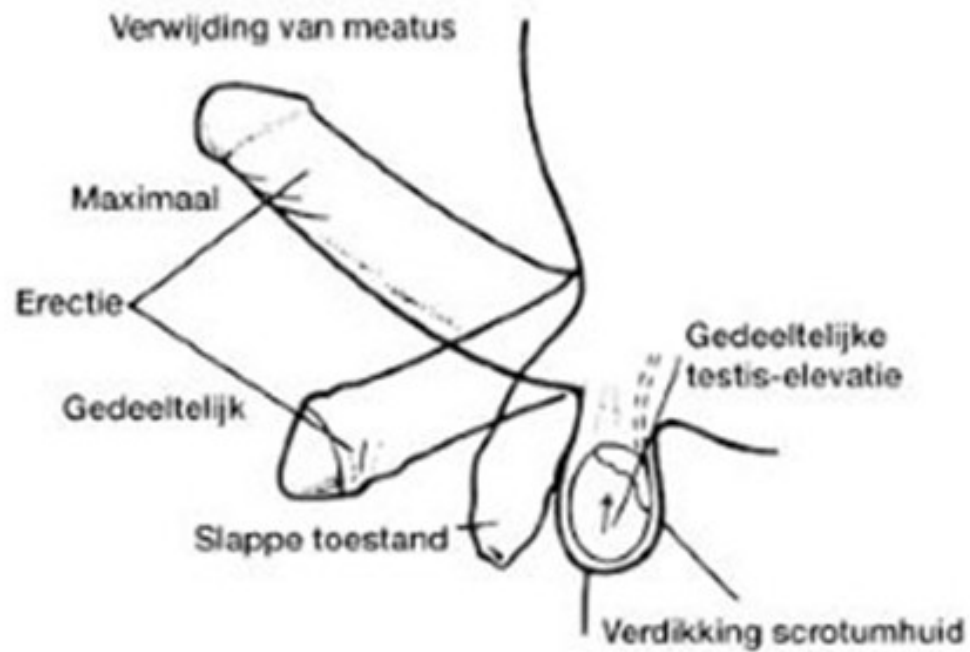

Fysieke reactie
Vasocongestie

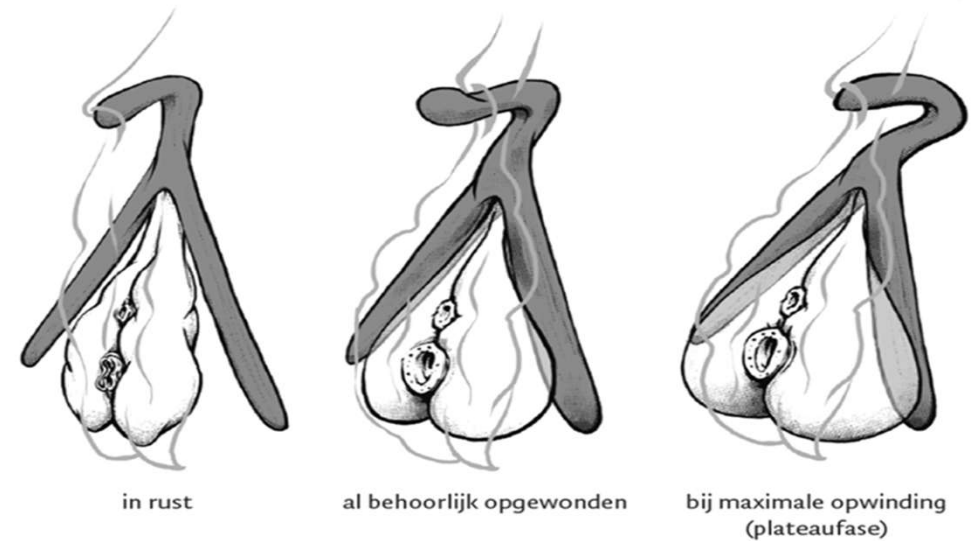
Extern: zintuigen

Intern: fantasieën, herinneringen

Het clitoraal complex
(clitoris, vulva, vagina en plasbuis)

Lunsen, R.H.W, Laan, E. (2017) Seks!: een leven lang leren. Prometheus.

Anatomy of clitoris and penis

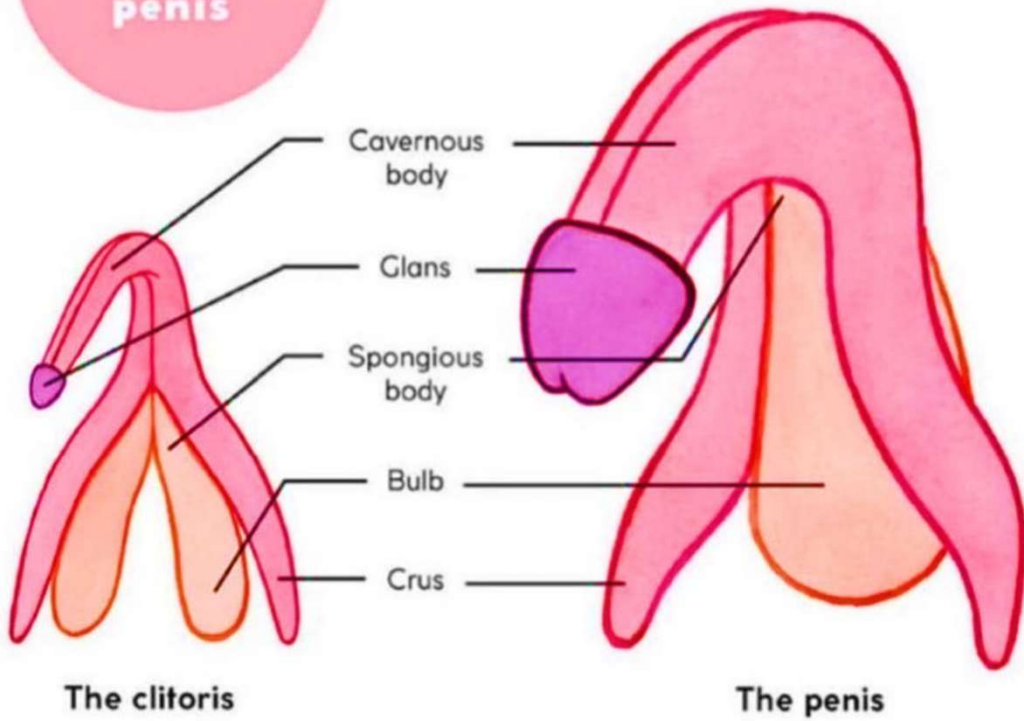
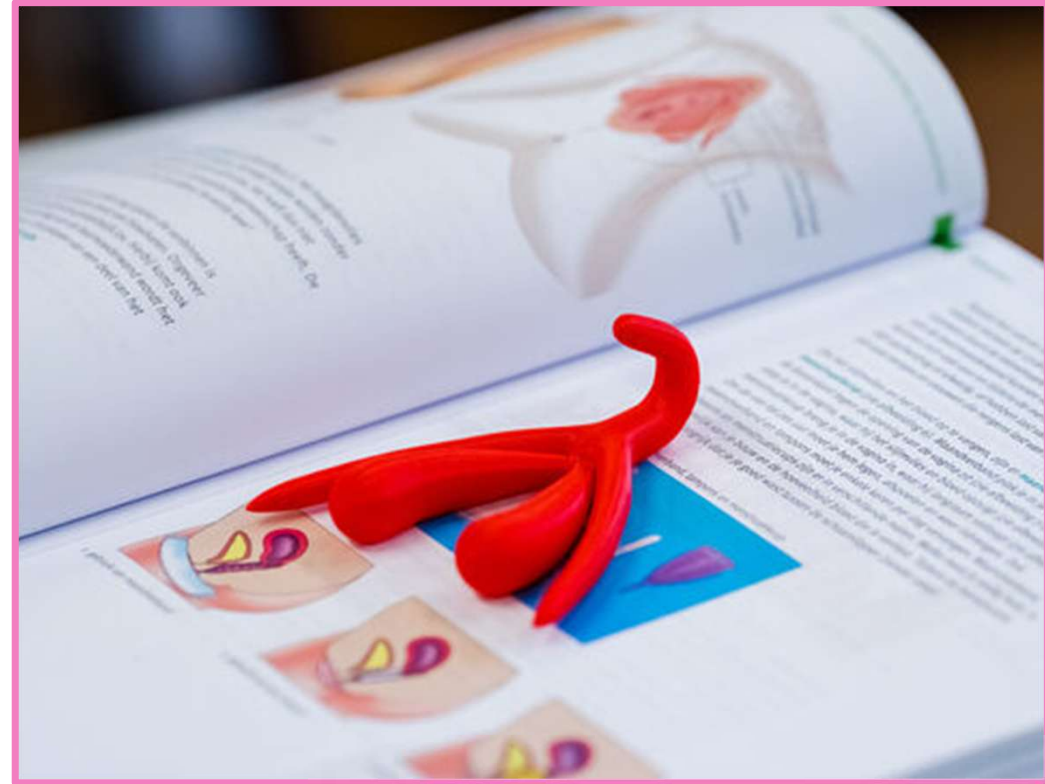
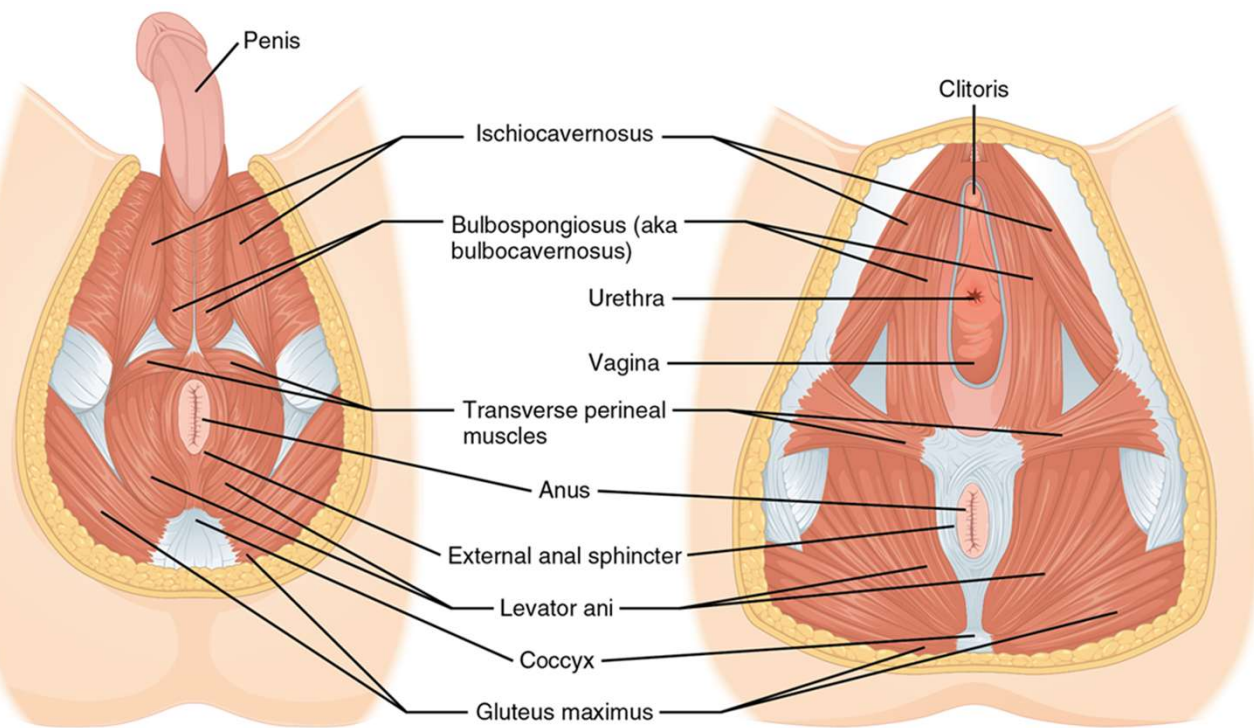

Illustration by Hilde Atalanta © 2021 This is your Body

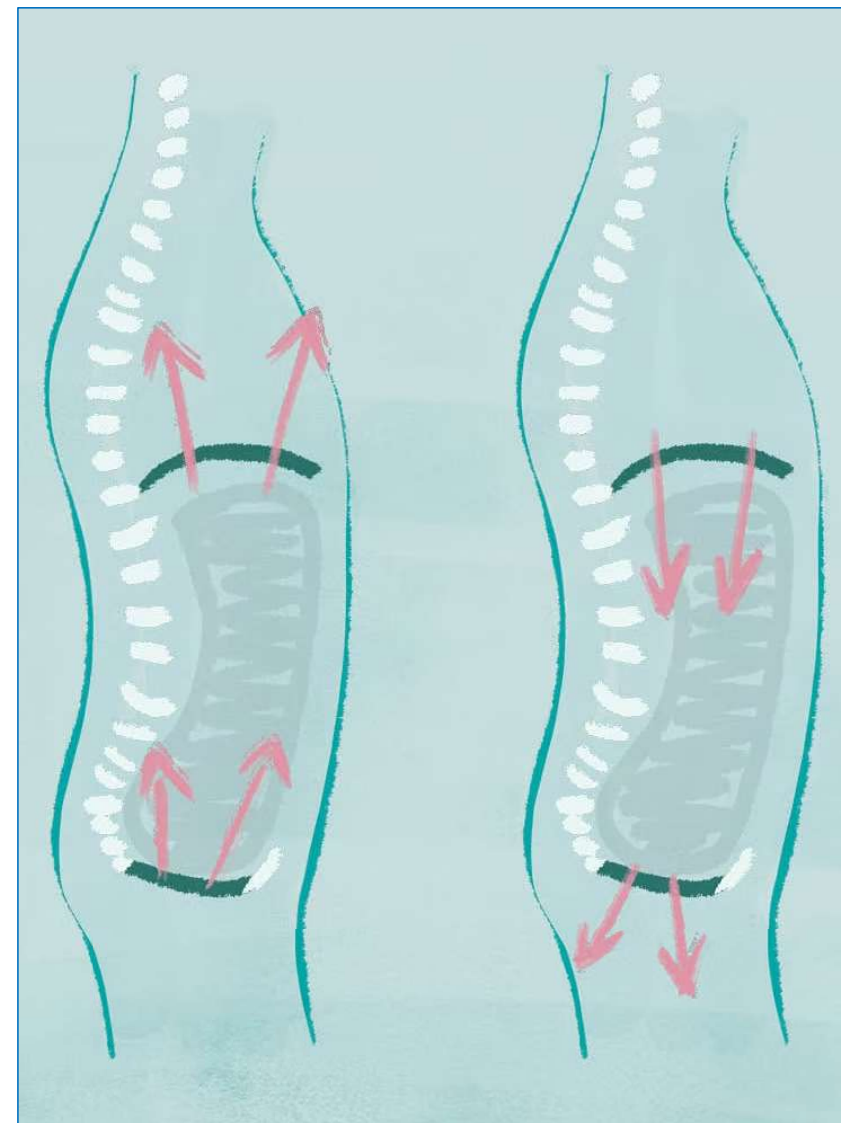

Bekkenbodem

Male perineal muscles: inferior view

Female perineal muscles: inferior view

Postacademische
(G)GZ-opleidingen

● Amsterdam

RINO
amsterdam

Veilig Hechting

De ander

Het Zelf

Lage vermijding

Veilig
Plezier
Allebei
Verbinding-Lust

Angstig
Gericht op de
ander
seks= barometer

Lage angst

Hoge angst

Vermijndend
Gericht op
zichzelf
Gericht op lust

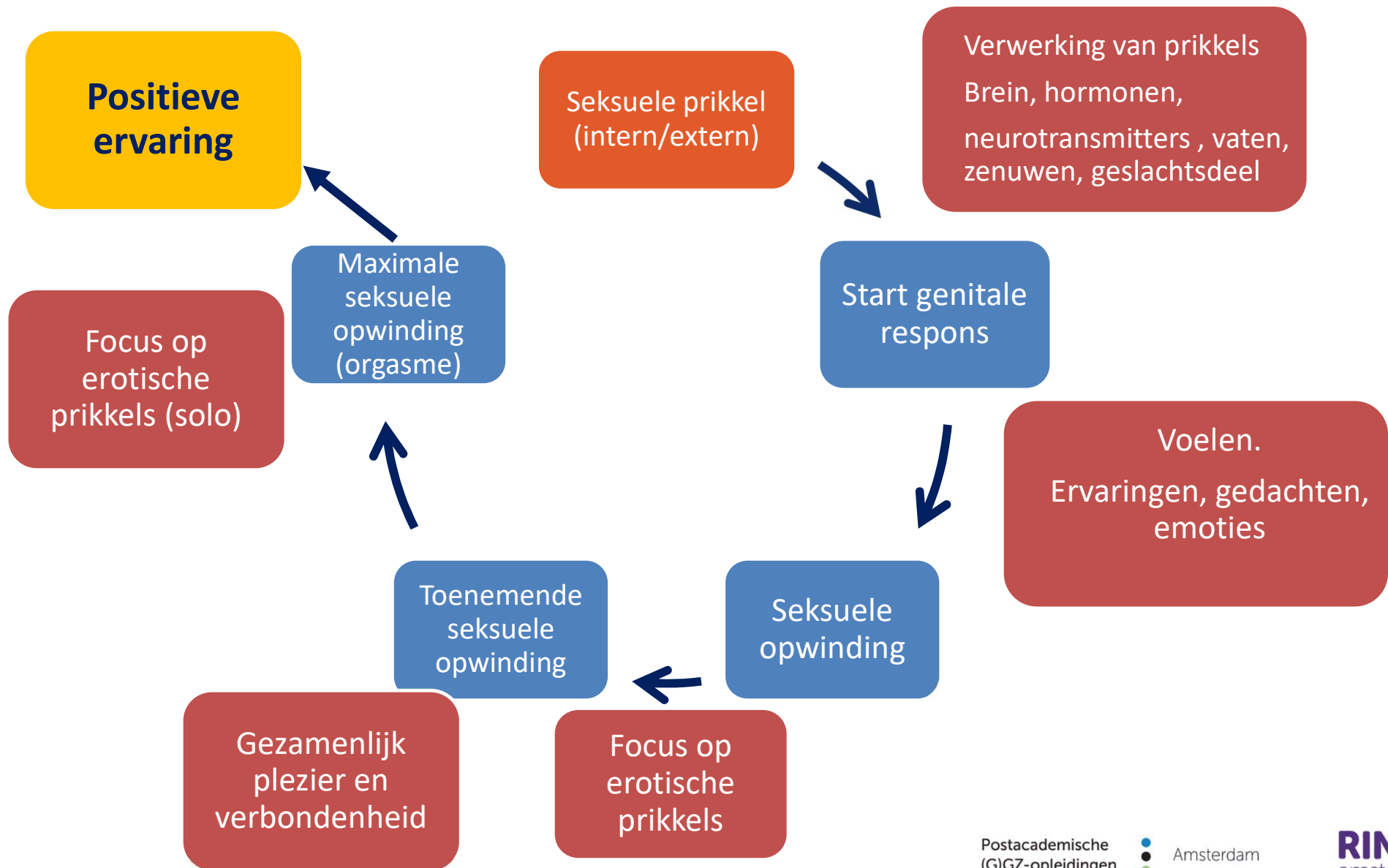
Angstig vermijndend
Wisselend
Afstand-
nabijheid

Hoge vermijding

Postacademische
(G)GZ-opleidingen

Amsterdam

RINO
amsterdam

Seksuele stoornissen DSM 5

- Hypoactief-seksueel verlangenstoornis man
- Seksuele interesse-/opwindingstoornis vrouw
- Erectiestoornis (man)
- Orgasmestoornis bij de vrouw
- Vertraagde ejaculatie (man)
- Voortijdige ejaculatiestoornis (man)
- Genitopelviene pijn-/penetratiestoornis (vrouw)

Seksuele problemen

- **Verlangen**
Te veel of te weinig
- **Opwindingsproblemen**
Erectie- zwelling & lubricatie
- **Orgasme**
Niet, te langzaam, te snel
- **Seksuele pijnproblemen**
Dyspareunie, vaginisme

Seksuele gezondheid Nederland

7

10%

23%

FREE MY
ORGASM

EERST MIJN
PLEZIER
DAN JOUW
PENIS

Comorbiditeit

- Alle psychische en/of lichamelijke aandoeningen hebben effect op seksueel functioneren.
- Medicatie heeft vaak veel effect op seksueel functioneren
- Staken van psychofarmaca vanwege negatieve seksueel bijwerkingen

TRANSDIAGNOSTISCHE FACTOR

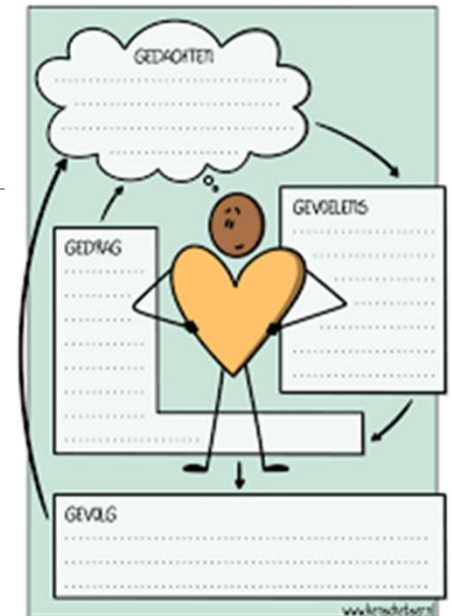
Diagnostiek & Behandelen

Limited information & Specific suggestions

- Hoe werkt seks
 - Bio psycho sociaal
- Invloed van:
 - Gedachten / emoties
 - Psychische klachten
 - Persoonlijkheids factoren
 - Ziekte & behandeling
- Behandelen
 - Uitdagen van gedachten
 - exposure

Levensgeschiedenis <i>Persoonsfactoren</i>	Persoonlijkheid <i>Kernovertuigingen</i>	Stressoren <i>Instandhoudend</i>	Klachten
	<i>Leefregels</i>	<i>Uitlokkend</i>	
<i>Omgevingsfactoren</i>	<i>Coping</i>	Beschermende factoren	Gevolgen
	<i>Zelfbeeld</i>		

Wat leren we de GZ psycholoog ?

- Reflecteren
- Attitude
- Kritisch nadenken
- Mythes
- Maatschappelijke thema's

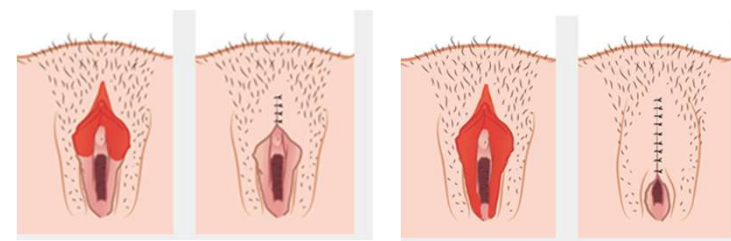
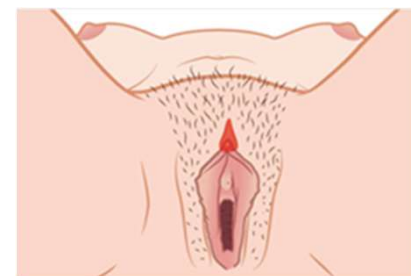
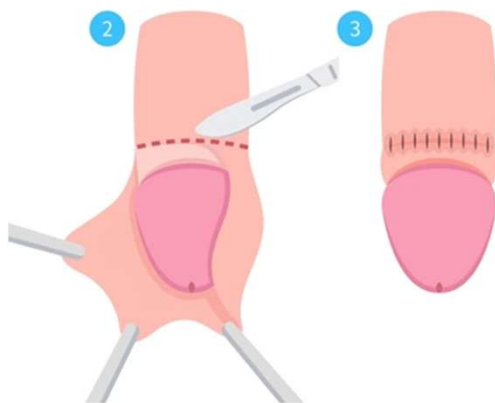
PLEZIER

Cultural Diversity

CIRCUMCISION

Postacademische
(G)GZ-opleidingen

Amsterdam

RINO
amsterdam

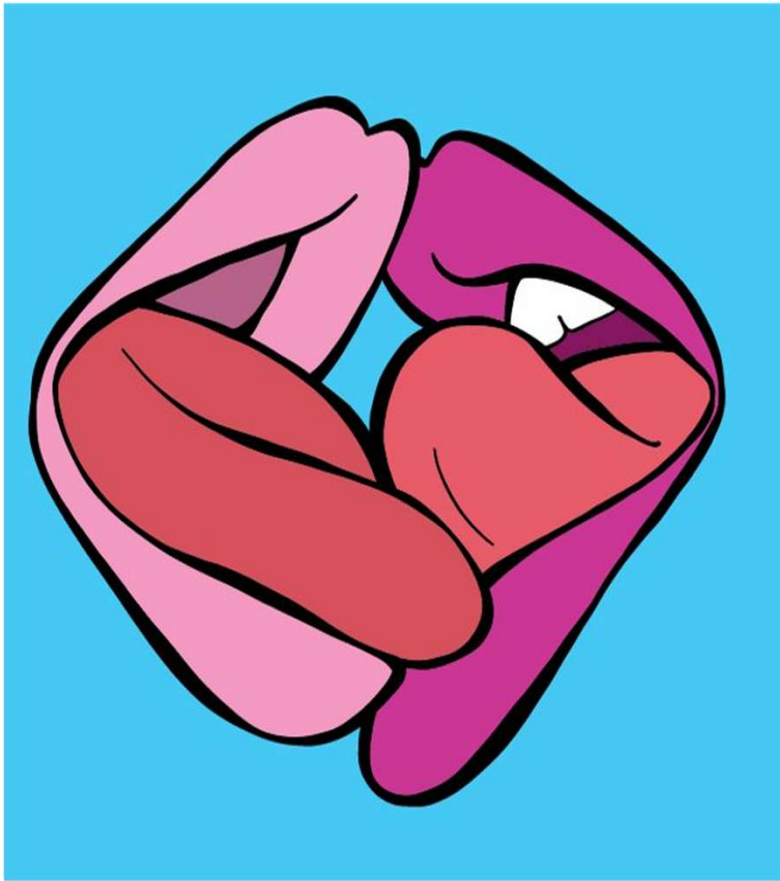
Centrum **Seksueel Geweld**

Postacademische
(G)GZ-opleidingen

Amsterdam

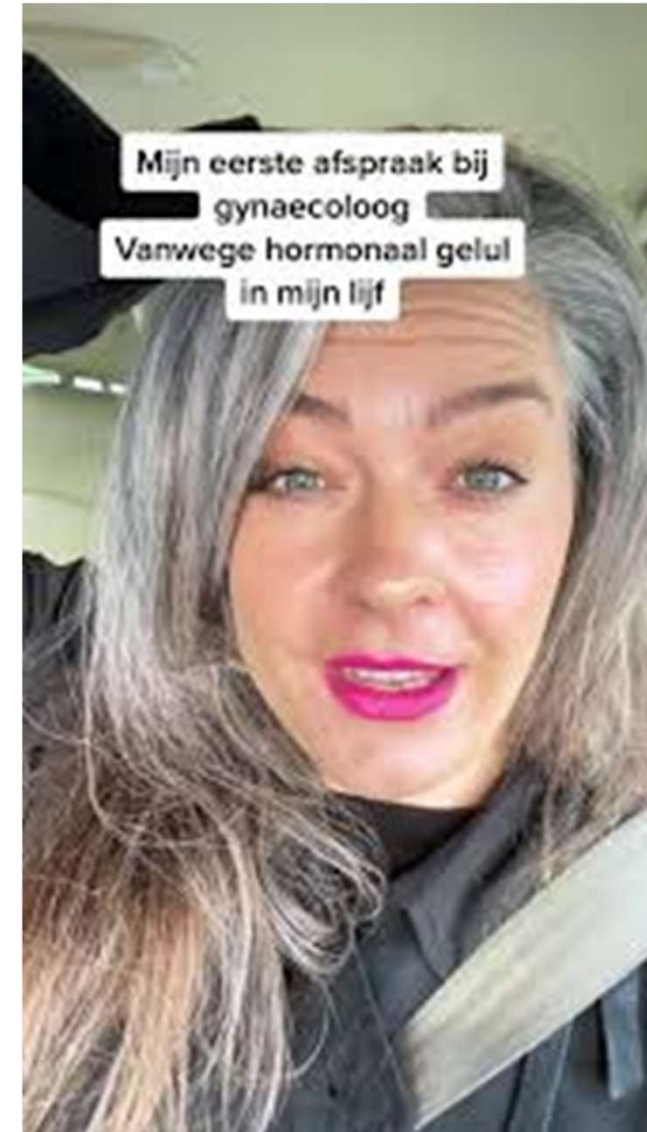
RINO
amsterdam

Seks met consent

- Toestemming
- Instemming
- Afstemming

Hormonen

Quiz!

Vrouwen in de overgang hebben een verhoogde kans op een depressieve stoornis

Hormonen

PMS, PMDD, PCOS, POI, Menopauze

Testosteron

Maandelijks cyclus vrouwen

● Oestrogeen ● Testosteron ● Progesteron

Seksuologie = meer dan alleen 'seks'

Beoordeling van de lessen

• Niveau van het onderdeel	4
• Toepasbaarheid in de praktijk	5
• Bijgedragen aan persoonlijk leerproces	5
• Kwaliteit van de literatuur	4
• Ik zou een collega deze les aanraden	5
• Eindoordeel	8,5

Quiz!

Ik ga het thema met de PIOG bespreken

-
- A photograph of a stone archway leading to a bright, sunlit forest path. The archway is made of rough-hewn stone and is set into a larger stone wall. The path leads away from the archway into a dense forest with tall trees and a bright sun filtering through the canopy, creating a warm, golden glow. The overall scene is one of hope and a path forward.
- Praat
 - Discussieer
 - Spijker bij....

Inclusieve wereld

STICHTING POSTACADEMISCHE (G)GZ-OPLEIDINGEN AMSTERDAM
EN RINO AMSTERDAM PRESENTEREN:

De veelzijdigheid van VEILIG OPLEIDEN

Praktijkopleidersmiddag 2026

12 FEBRUARI
AMSTERDAM